

А.В. БЕЗВЕРХНЯ,

студентка 1 курсу

факультету менеджменту і бізнесу ВП
«Миколаївська філія КНУКіМ»

Науковий керівник:

В.С. ДОНІЙ, викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін ВП
«Миколаївська філія КНУКіМ»,
м. Миколаїв

ПОДОРОЖ ФРАНКОВИМИ МІСЦЯМИ ЛЬВОВА

*Ми мусимо навчитися чути себе українцями — не галицькими, не
буковинськими українцями, а українцями без офіціальних кордонів.*

І. Франко

У сучасному світі ми як ніколи потребуємо духовного та культурного розвитку. Пізнаючи нашу історію ми розвиваємо в собі дух патріотизму і гордість за нашу державу. Ми як для себе так і для інших розкриваємо усю самотню красу нашої держави, її солов'їну мову та безмежну силу духу.

Нині все більшої популярності набуває літературний туризм. Адже, це можливість відвідати та пізнати батьківщину улюбленого автора чи вигаданого персонажа. Сам по собі літературний туризм, або ще «книжковий» туризм – «це і є різновид туризму, метою якого є відвідування місцевостей, пов'язаних з всесвітньою літературною творчістю» [3]. Багатьох захоплює одна лише думка, що будь-який турист може пройти дорогою, по якій ходив улюблений герой, побачити те, що бачив він, і зрозуміти його почуття.

Дуже важливо зараз вміло розвивати внутрішній літературний туризм, адже завдяки цьому ми розширюємо свої кордони. Даємо можливість і громадянам України, і її гостям прослідувати шляхами відомих українських письменників, чи поетів. Сьогодні це дуже важливо, адже, з'являється ще одна можливість поповнити свої знання з літератури власної і торкнутися невичерпного джерела слова.

Одним із вічних борців за свободу нашої нації був і залишається Іван Якович Франко. У свої творах він закликав до боротьби за краще майбутнє для нашого народу, уславлював велич і красу України. І зараз особливої актуальності набула тема посилення духу патріотизму і потреба духовного розвитку молоді.

Україна багата на надзвичайної краси міста. Кожне місто чи місцевість тут особливі і неповторні, у кожного велика та цікава історія. Унікальне місце в історії України займає чудове місто Львів. Яке з давніх часів славилось своєю красою і культурою. Львів – це одна з найбільших «перлин» України. Своєю історією, чи красою він не поступається жодному місту сучасної Європи.

Не минуло це місто стороною талановитого українського письменника Івана Яковича Франка. Зі Львовом його зв'язує багато різних подій. У Львові І. Франко прожив 40 років із шестидесяти. Тут відбувались його перші кроки у творчій діяльності і тут він залишив цей світ. Він згадував та майстерно описував Львів у своїх творах. І справді, Львів був містом серця Івана Франка.

Сучасник Івана Франка Денис Лук'янович досліджував зв'язки Франка зі Львовом у статті «Мандрівка Івана Франка по львівських квартирах», в якій вперше описав його життя в різних куточках міста. Це дослідження було надруковано у львівському журналі «Жовтень», №6 за 1945 р. Це є яскравим підтвердженням цікавого та довгого шляху письменника у Львові.

Метою нашої наукової розвідки є огляд львівських місцин, пов'язаних з життям та творчістю І. Франка.

Життєвий шлях І. Франка, дійсно, дуже тісно пов'язаний зі Львовом, хоч він і народився на хуторі Слобода у селі Нагуєвичі. Саме там у 1856 році у сім'ї Якова Франка і його дружини Марії з Кульчицьких народжується їх перший син, майбутній письменник Іван Франко. Проживши 19 років і закінчивши Дрогобицьку гімназію імені Франца Йосифа (нині у кількох спорудах цієї гімназії розташований Дрогобицький педагогічний університет), у 1875 році він приїжджає до Львова і вступає до Львівського університету на філософський факультет. Але з цим містом він себе зв'язав на рік раніше, навесні 1874 року юний поет, надіслав свої вірші до журналу «Друг», де вони були надруковані вже в травні того ж року.

Переїхавши до Львова письменник кожного дня прогулюється вузькими вулицями міста. Бачить неймовірної краси місцеві собори та храми. Буває у різноманітних кав'ярнях, парках, театрах. Захоплюється таким загадковим духом міста. До речі, щодо парків, то напроти сучасної споруди Львівського національного університету імені Івана Франка возвеличується символ Франкового Львова – пам'ятник Великому Каменяреві. Саме там 28 грудня 1879 р. молодий письменник був учасником загальноміських зборів робітників, і тепер цей парк носить його ім'я.

Звичайно він, напевно, чув велику кількість історичних та романтичних подій, які відбувались тут, розповіді про дуелі, про нещасне кохання та багато інших цікавих історій. Все це захоплювало Франка, Львів магнетично притягував до себе.

Вступивши до Львівського університету на філософський факультет. За адресою вулиця Грушевського, 4, яка у 1871 р. носила назву Св. Миколая, починається студентське життя Івана Франка. Поруч знаходиться вулиця Академічна і він часто прогулюється нею, дивиться з Святоіванівського мосту на поєднання двох потоків Пасіки і Сороки, які утворюють єдине русло Полтви і закохується у Львів все більше. Та окрім цього, вулиця пов'язана з каварнею «Центральною», в якій часто бував Франко, і чудово проводив час у товаристві львівської «еліти».

Іван Франко часто відвідував львівські каварні і зазвичай вирішував важливі справи саме за філіжанкою кави. Він часто бував у таких каварнях як:

«Метрополь», «Монополь» (нині кам'яниця Шпрехера (Будинок книги)), у каварні Шнайдера на Академічній вулиці, «Центральній» та у інших.

Першим помешканням у Львові для Франка була Бойківська кам'яниця, яка знаходилась на Пл. Галицькій, 7 (будинок не зберігся) – початок 1876 року. Галицька площа. Саме тут на першому поверсі письменник мешкав з іншими студентами. У 1880 році до приїзду Франца Йосифа бойківська кам'яниця була знищена. У підвалах будинку синьовидські бойки зберігали яблука та груші. Саме тут І. Франко написав драму «Три князі на один престол».

21 березня 1876 року у готелі «Жорж», на Пл. Міцкевича, 1. У старій споруді готелю була зала «Фронзін», що не збереглася, саме там було поставлено п'єсу «Три князі на один престол», одну з ролей виконував сам Іван Франко.

Із січня 1877 року Іван Франко – винаймач однієї кімнати на Бенедиктинській площі № 1. Саме тут письменник був щасливим, він кохав Ольгу Рошкевич та мав надії на благословення її батька. У березні того ж року Іван Якович опиняється у Кармелітській тюрмі, через активну громадсько-політичну, видавничу діяльність, листування з Михайлом Драгомановим, його звинуватили у належності до таємного соціалістичного товариства. У в'язниці І. Франко написав нищівну сатиру «Сморгонська академія» та вірш «Товаришам з тюрми». Після звільнення з тюрми і втративши наречену Ольгу, яку батько примусив вийти заміж за іншого, він оселяється у помешканні Михайла Павлика на вул. Каменярів, 4 (вул. Кляйнівська), тут він займає фронтову кімнату з кухнею. Напроти будували дім, і, можливо, тому з'явилося оповідання «Муляр», згодом поезія «Каменярі». Звідси Іван Франко пішов на недовгу військову службу. Після військової служби Іван Франко співпрацює з газетою «Ргаса», редактором якої був Йосип Данилюк. Студенти знали про потужну франкову бібліотеку і у той час коли він жив на вулиці Кляйнівській, вони часто звертались до нього з проханням позичити різноманітну літературу. На той час усім було добре відомо, що Франко голодував, але ніколи не відмовляв собі у книжках.

Упродовж 1861-1882 років Іван Франко живе у селі Нагуєвичі. а у січні 1883 року остаточно переселяється до Львова, працює в газеті «Діло», журналі «Зоря» і через три роки він одружується в Києві з Ольгою Хорунжинською, і вони разом повертаються до Львова.

Вул. Голубова, 9 (тепер вул. Л. Глібова) – це була перша квартира, у якій оселилося молоде подружжя Франків. Сама Ольга була з Києва, Франко познайомився з нею у 1885 році, а вже у травні 1886 року у церкві Колегії Павла Галагана відбулося вінчання. Через складне життя непристосованої Ольги у Львові, відсутність служниці, маленькі статки спричинили до серйозної психічної хвороби. Однак, не зважаючи на це, Ольга залишалася вірним другом і порадиником своєму чоловіку, і виховала чудових дітей

У жовтні 1887 року родина Франків переїжджає у будинок на вул. Стрийській, 6. Тут у поета народився перший син Андрій, у серпні 1880

року вийшла збірка віршів «З вершин і низин». На жаль, будівля не збереглася, зараз на цьому місці будівлі початку ХХ ст.

Та окрім щасливих хвилин, у Львові Франко переживає дуже важкі часи. Франко, будучи доктором філософії, клопотався про надання йому посади доцента кафедри української мови і літератури у Львівському університеті, але так її і не отримав.

У помешканні на вул. Зиблікевича, 10 (тепер вул. І. Франка, 32) народилися діти поета – сини Тарас, Петро та донька Ганна. Тут же Іван Франко редагував журнал «Народ», приймав на гостину своїх гарних друзів – Лесю Українку, Михайла Коцюбинського тощо.

А поміж цього влітку 1889 р., Франка у третє заарештовують і причина цьому – звинувачення у шпіонажі на користь Росії. Відбував своє ув'язнення у в'язниці «Бригітки» на вул. Городоцькій. За розповідями це була страшна в'язниця, у подвір'ї якої здійснювали екзекуції і покарання в'язнів.

У 1900 році Іван Франко викупив на околиці Львова, яку називали Софіївкою, на вулиці Вінцента Понінського, 4,9 сотих землі і розпочав будівництво своєї вілли. Вілла поета була занедбана, двір у бур'янах і смітті, але є одне головне для Франка багатство у будинку, це чудова бібліотека.

Франко часто хворів через перевтому і нервові розлади. Адже, він перший український письменник, який жив працею своїх рук, працюючи каменярем, геть забув через це про своє здоров'я. Ще більш підкосила Івана Яковича смерть у 1913 році його помічника сина Андрія, якого Франко особисто проводжав в останню путь на Личаківське кладовище.

Не обійшла стороною Франкова доля у Львові і Пл. Св. Юра, Митрополіччі палати. Там, напередодні Першої Світової війни Іван Франко зустрівся з Митрополитом Андрієм Шептицький. Між ними відбулася жвава дискусія на тему дослідження про Йосафата і Варлама.

Під час Першої Світової війни позбавлений засобів до існування, тяжкохворий Франко мешкав в домі шкільного товариша, а взимку 1915 року потрапив до шпиталю для українських січових стрільців, яка знаходилась на вул. Петра Скарги, 2а (тепер вул. Є. Озаркевича). Саме тут він написав свій останній вірш «Не мовчи, коли гордо пишаючись». Тоді як сини Петро і Тарас перебували в Армії, дружина – в психіатричній лікарні, а дочка поїхала до Києва.

Останній рік життя Франка був під опікою племінника Василя. Перед самою смертю він босоніж разом із племінником повернувся до рідного дому на Софіївці, де і помер 27 травня 1916 року. Був похований на Личаківському кладовищі.

Пособі залишив такі слова: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями – не галицькими, не буковинськими, а українцями без офіціальних кордонів».

Таким сповненим яскравих та, на жаль, у більшій мірі похмурих подій було життя великого письменника у Львові. Він майже все своє життя мігрував вулицями міста і залишив по собі великий скарб своєї творчості, хоча сам помер у бідності. Львів, дійсно, відіграв значну роль у становленні Франка як

письменника, науковця і громадського діяча. Усе його життя було суцільним боєм за краще майбутнє, для себе, для своїх рідних та для рідного краю. Львів став для нього «роковим» місцем, яке він і ненавидів, і обожнював водночас.

Список використаних джерел:

1. Журнал «Жовтень», №6 за 1945 р., 54-58с.
2. Іван Франко і Львів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.br.com.ua/referats/s1399/27561.htm>. – Назва з екрана.
3. Літературний туризм [Електронний ресурс] / Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Літературний_туризм. – Назва з екрана.
4. Франковими місцями Львова, Біографічні дані [Електронний ресурс] / Франковими місцями Львова, Біографічні дані. – Режим доступу: <http://studepedia.org/index.php?vol=1&post=51874>. – Назва з екрана.